

Ekonomika

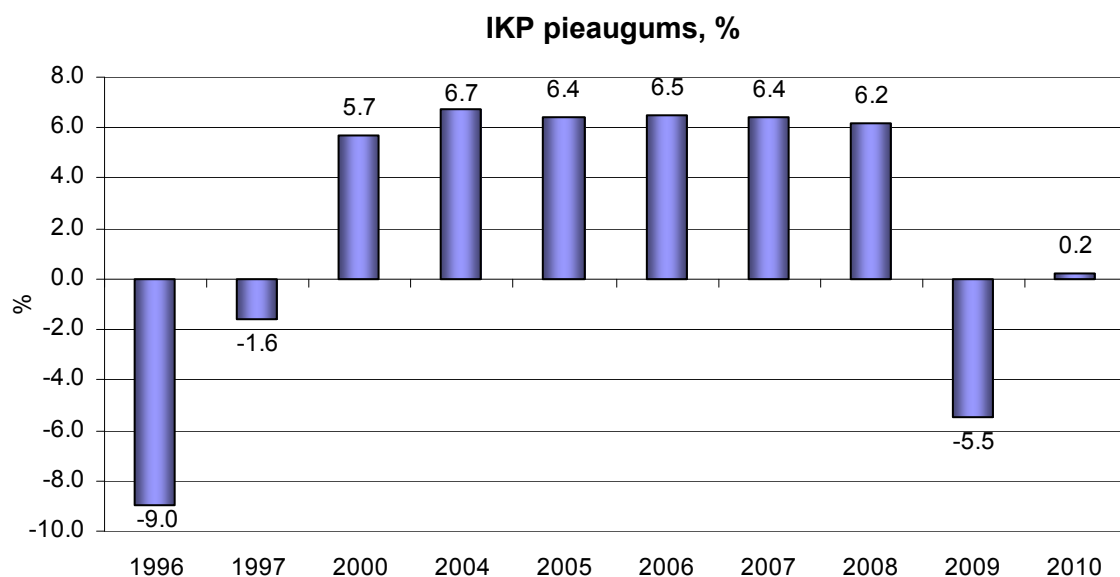
Bulgārijas ekonomiku negatīvi ietekmēja Padomju Savienības sabrukums, jo līdz šim nozīmīgākais tirdzniecības partneris PSRS nu bija zaudēts. Dzīves līmenis Bulgārijā kritās par aptuveni 40%.

PSRS satelītvalsts Bulgārijas galvaspilsēta Sofija tika uzskatīta par nozīmīgu elektronikas un augsto tehnoloģiju centru. Tomēr arī Bulgārijas plānveida ekonomikas attīstība bija lēna ar milzīgu ārējo parādu un pārtikas, enerģijas un patēriņa preču deficītu. Valsts pārraudzībā bija gandrīz visa lauksaimniecība un rūpniecība.

Pirmās ekonomikas atveseļošanās pazīmes parādījās 1994. gadā, kad IKP pieaugums sasniedza 1,4%, bet 1995. gadā - jau 2,5%. Kopš 1988. gada tie bija labākie rādītāji. Arī inflācija samazinājās no 122% 1994. gadā līdz 32,9% 1995. gadā. Tomēr 1996. gadā IKP kritās par 9%, savukārt inflācija pieauga par 311%. Tās bija lēnas un nepareizi vadītas ekonomiskās reformas sekas, kas degradēja lauksaimniecības nozari, destabilizēja banku sistēmu un sašūpoja Bulgārijas nacionālo valūtu. 1997. gada pavasarī aizsākās reformas, kas paredzēja valsts uzņēmumu privatizāciju, lauksaimniecības politikas liberalizāciju, valsts sociālās apdrošināšanas programmas izmaiņas. Bulgārijas ekonomika pamazām stabilizējās. Jāpiezīmē, ka pēc privatizācijas daudzi līdz šim veiksmīgi strādājoši valsts uzņēmumi bankrotēja.

2007. gadā Bulgārija iestājās Eiropas Savienībā. Pievienošanās Eirozonai bija plānota 2010. gadā, bet finanšu krīze un tās negatīvā ietekme uz valsts ekonomiku izmainīja plānus, un pašreiz eiro paredz ieviest no 2013. gada 1. janvāra.

Bulgārijas ekonomika īpaši uzplauka no 2004. līdz 2008. gadam, kad IKP pieauga vidēji gadā par 6%. To sekmēja ārvalstu investīcijas un iekšzemes patēriņš. 2009. gadā smags trieciens valsts ekonomikai bija Krievijas un Ukrainas gāzes konflikts. Tādēļ cieta gan rūpniecība, gan pakalpojumu sektors. Par globālo finanšu krīzi liecināja sliktie ekonomiskie rādītāji un bezdarba pieaugums 2008. gada pēdējā ceturksnī. Ekonomikas lejupslīde nebija tik dramatiska kā dažās citās valstīs, bet 2009. gadā IKP samazinājās par 5,5% un valsts ārējais parāds pārsniedza iekšzemes kopproduktu. 2010. gadā ekonomikas pieaugums bija 0,2%. Bet jau 2011. gadā gan Bulgārijas valdība, gan *Ernst&Young* prognozē ekonomikas izaugsmi par 3,6%.

Avots: Bulgārijas Nacionālā statistikas pārvalde - www.nsi.bg

Vadošās rūpniecības nozares Bulgārijā ir mašīnbūve, metālapstrāde, pārtikas rūpniecība, inženierija, kā arī ķīmiskā rūpniecība, tekstils un elektronikas ražošana. Ir labi attīstīta elektronikas un elektroiekārtu izgatavošana, ražo naftas produktus un minerālmēsli.

Kaut arī valstij nav ļoti lieli ogļu, naftas un gāzes krājumi, Bulgārija ir lielākais elektroenerģijas ražotājs un eksportētājs reģionā. Pēc tērauda un tērauda produktu ražošanas un vienu iedzīvotāju Bulgārija ieņem pirmo vietu Balkānu reģionā. Daudzu metālu ražošanā uz vienu iedzīvotāju valsts ieņem vienu no pirmajām vietām Eiropā un pasaulē.

Galvenie dabas resursi ir minerāli, cita starpā ogles, varš un cinks, boksīts, dzelzsrūda, nafta un dabas gāze. Bulgārijā ir bagāta ar minerālajiem avotiem.

Neskatoties uz rūpniecības attīstību, lauksaimniecības ietekme uz ekonomiku ir nozīmīga. Lauksaimniecības kultūru audzēšana ir izplatītāka par lopkopību. Populārākās kultūras ir kvieši, saulespuķes, kukurūza, vīnogas, tabaka, tomāti un mieži. Bulgārija eksportē dārzeņus, augļus, tabaku un piena produktus. Tradicionāls eksporta produkts ir Bulgārijas vīni, kas tiek ražoti 12 vīnu darītavās un eksportēti uz vairāk kā 70 pasaules valstīm.

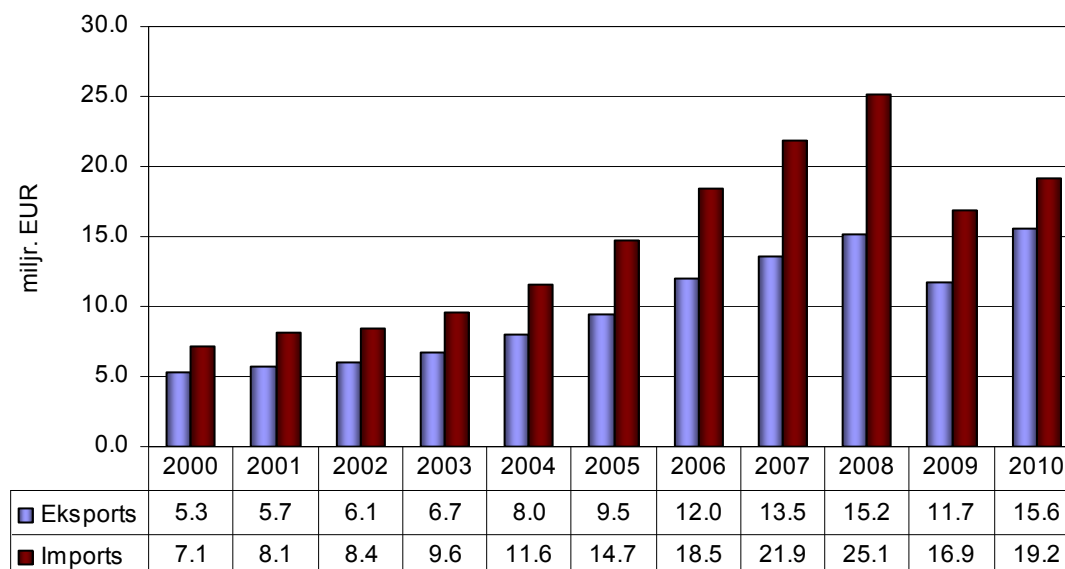
Bulgārija ir arī viens no populārākajiem tūrisma galamērķiem Austrumeiropā.

Preču ārējā tirdzniecība

Kad deviņdesmitajos gados nomainījās valsts ekonomiskā iekārta, Bulgārijas tirdzniecības apgrozījums ar ārvalstīm pakāpeniski palielinājās, taču straujāk par eksportu pieauga imports. Galvenie preču ārējās tirdzniecības partneri ir ES valstis, taču naftas produktus importē galvenokārt no Krievijas. 1996. gadā Bulgārija iestājās Pasaules Tirdzniecības organizācijā, bet 2007. gadā pievienojās Eiropas Savienībai.

2010. gadā Bulgārijas preču ārējās tirdzniecības bilance ir negatīva (-3,3 miljardi EUR). Eksports sasniedz 15,6 miljardus EUR, savukārt imports - 19,2 miljardus EUR.

Bulgārijas ārējā preču tirdzniecība, miljardi EUR

Avots: Bulgārijas Nacionālā banka - <http://www.bnb.bg/>

Eksporta un importa sadalījums pa galvenajām preču grupām 2010. gadā (SITC klasifikācija)

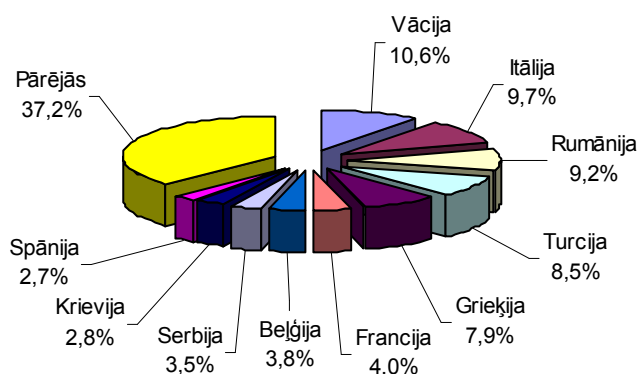
	Eksports, milj. BGN	Īpatsvars kopējā eksportā, %	Imports, milj. BGN	Īpatsvars kopējā importā, %
Pārtika un dzīvi dzīvnieki	3258,4	10,7	2856,9	7,6
Dzērieni un tabaka	681,4	2,2	494,7	1,3
Izejvielas, izņemot minerālos produktus	2646,8	8,7	3146,2	8,4
Minerālie produkti, smērvielas	4141,8	13,6	8410,0	22,4
Dzīvnieku un augu eļļas, tauki un vaski	203,1	0,7	171,0	0,5
Ķīmiskās rūpniecības produkti	2420,7	7,9	4407,0	11,8
Pārējie rūpniecības produkti	7069,3	23,2	6352,3	17,0
Mašīnbūves produkti un transportlīdzekļi	5105,2	16,7	8745,9	23,3
Dažādi gatavie produkti	4930,7	16,2	2773,8	7,4
Pārējie	30,7	0,1	118,7	0,3
Kopā	30488,1	100	37476,5	100

Avots: Bulgārijas Nacionālā statistikas pārvalde - www.nsi.bg

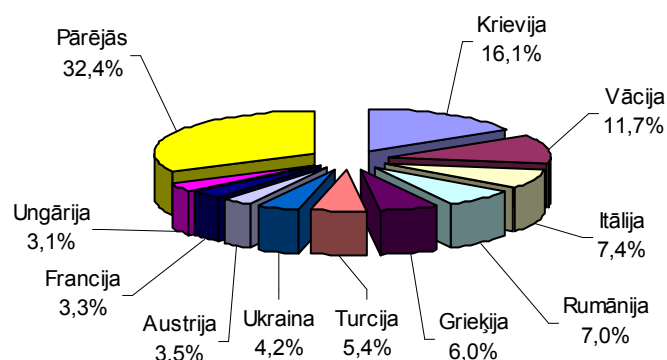
Eksporta struktūrā dominē rūpniecības produkti, cita starpā mašīnbūves produkti un transportlīdzekļi, kā arī minerālie produkti un smērvielas. Importē galvenokārt minerālos rūpniecības produktus. 2010. gadā eksports pieauga par 33,2%, savukārt, imports – par 13,5% salīdzinājumā ar 2009. gadu.

2010. gadā nozīmīgākais tirdzniecības partneris bija ES, kas veido 60,9% no kopējā Bulgārijas eksporta un 51,3% no importa. Eksporta vērtība tirdzniecībā ar ES valstīm sasniedza 9,5 milj. EUR, savukārt importa – 9,8 milj. EUR.

Galvenie eksporta partneri 2010.gadā

Galvenie importa partneri 2010.gadā

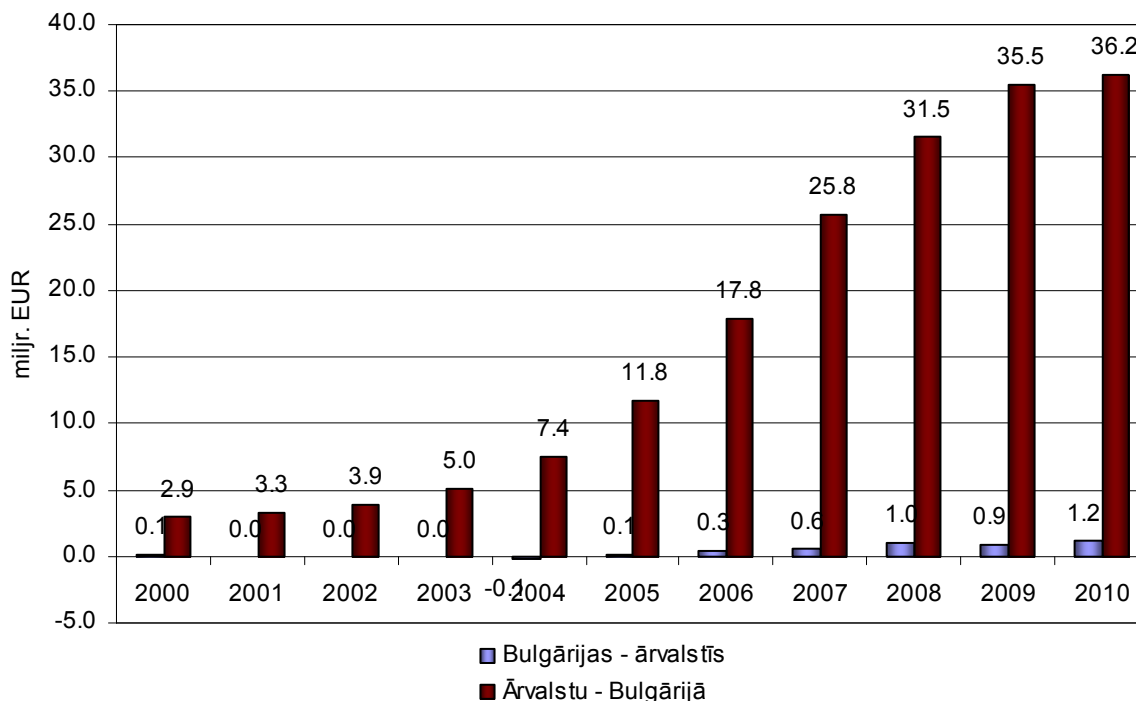
Avots: Bulgārijas Nacionālā statistikas pārvalde - www.nsi.bg

Bulgārijas nozīmīgākie eksporta partneri 2010. gadā bija Vācija, Itālija, Rumānija un Turcija, savukārt importa partneri – Krievija, Vācija un Itālija.

Investīcijas

Tiešās ārvalstu investīcijas Bulgārijā ievērojami pārsniedz Bulgārijas investīcijas ārvalstīs. 2010. gadā uzkrātās ārvalstu tiešās investīcijas Bulgārijā sasniedza 36,2 milj. EUR, savukārt Bulgārijas uzkrātās tiešās investīcijas ārvalstīs – 1,2 milj. EUR. Salīdzinot ar 2009. gadu, uzkrātās ārvalstu tiešās investīcijas Bulgārijā ir pieaugušas par 2%, savukārt Bulgārijas uzkrātās tiešās investīcijas ārvalstīs - par 28%.

Uzkrāto ārvalstu tiešo investīciju balance, milj. EUR

Avots: Bulgārijas Nacionālā banka - <http://www.bnb.bg/>

2010. gadā lielākie investori Bulgārijas ekonomikā bija Nīderlande (21% no kopējām uzkrātām tiešajām investīcijām 2010. gadā), Austrija (15%), Griekija (9%), Lielbritānija (8%) un Vācija (6%). Galvenās nozares, kurās 2010. gadā uzkrātas investīcijas, ir nekustāmie īpašumi (24% no kopējām uzkrātām tiešajām investīcijām 2010. gadā), finanšu starpniecība (18%) un rūpniecība (18%).